

Jan Bielecki

Struktura potrzeb psychicznych i hierarchia wartości u dziewcząt jękających się

Studia Philosophiae Christianae 31/2, 226-232

1995

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JAN BIELECKI

STRUKTURA POTRZEB PSYCHICZNYCH I HIERARCHIA WARTOŚCI U DZIEWCZĄT JĄKAJĄCYCH SIĘ

1. CEL PRACY, POSTAWIENIE ZAGADNIENIA

Celem tej pracy jest próba oceny nasilenia potrzeb psychicznych oraz hierarchii wartości u dziewcząt jąkających się. Przedmiotem badań jest 25 potrzeb psychicznych według koncepcji Murraya oraz system wartości ujmowany według koncepcji Rokeacha.

W ostatnich kilkudziesięciu latach opublikowano kilkanaście różnych badań dotyczących osobowości młodzieży jąkającej się. Przedmiotem badań są takie zmienne jak np. obraz siebie (Bednarczyk, 1986), postawy rodzicielskie wobec dzieci jąkających się (Minczakiewicz, 1988), struktura osobowości (według koncepcji Cattella) (Kałużyński 1971), umiejętność przystosowania się (Zaleski, 1967; Moncur, 1951).

Nie było jak dotąd opublikowanych systematycznych badań dotyczących struktury potrzeb psychicznych według koncepcji Murraya oraz preferencji wartości według koncepcji Rokeacha. Te grupy cech osobowości są przedmiotem naszej pracy. Wypada tu jeszcze dodać, że hierarchia wartości i struktura potrzeb psychicznych są ważnymi elementami struktury osobowości. Odgrywają także ważną rolę w osobowości dziewcząt jąkających się.

2. METODY, MATERIAŁ, SPOSÓB BADAŃ

Do badania potrzeb psychicznych zastosowano kwestionariusz tzw. *Autoportret Steina*. Ocenia on nasilenie 25 potrzeb psychicznych według koncepcji Murraya, w tym takich jak agresywność, dominowanie, potrzeba uległości, poznawcza, bezpieczeństwa, porządku, seksualna, zabawy. Metoda ta i jej wartość diagnostyczna jest opisana w pracy Sieka (Siek, 1983, s. 219-224).

Preferencje wartości oceniano Kwestionariuszem Rokeacha. Jak wiadomo kwestionariusz ten ocenia preferencje tzw. wartości ostatecznych i wartości instrumentalnych.

a) *Wartości ostateczne*

1. wygoda życia (prosperity, życie dostatnie)
2. życie ekscytujące (emocjonujące, pasjonujące, aktywne)
3. rozumne dokonania, osiągnięcia (trwałe osiągnięcia)
4. pokój na świecie (brak wojen i konfliktów)
5. piękno świata (piękno natury i sztuki)

6. równość (braterstwo, równe szanse dla wszystkich)
7. trwałość i solidność rodziny (uczestnictwo w miłości)
8. szczęście (zadowolenie)
9. wolność (wolny wybór)
10. harmonia wewnętrzna (brak konfliktów wewnętrznych)
11. dojrzała miłość (jedność fizyczna i duchowa)
12. bezpieczeństwo narodowe (zabezpieczenie przed atakiem)
13. przyjemność (życie przyjemne, miłe rozporządzanie wolnym czasem)
14. zbawienie (życie wieczne)
15. samopoważanie (szacunek dla siebie)
16. uznanie społeczne (podziw, respekt)
17. prawdziwa przyjaźń (ściśle partnerstwo)
18. mądrość (dojrzałe rozumienie życia)

b) *Wartości instrumentalne*

1. ambicja (uparte działanie)
2. szerokość horyzontów intelektualnych (otwartość umysłu)
3. zdolność (kompetentność, efektywność)
4. pogodność (niefrasobliwość, wesołość, radość)
5. czystość (systematyczność, akuratność, dbałość o wygląd wewnętrzny)
6. dzielność, odwaga (trwanie przy swoich przekonaniach)
7. wyrozumiałość (skłonność do przebaczenia innym)
8. skłonność do niesienia pomocy (praca na korzyść innych)
9. uczciwość (szczerłość, prawdomówność)
10. wyobraźnia (śmiałość, twórczość)
11. niezależność (liczenie na siebie, samowystarczalność)
12. intelektualizm (inteligencja, refleksyjność)
13. logiczność (racjonalizm, spójność myślenia)
14. miłość (czułość, delikatność, wrażliwość)
15. posłuszeństwo (obowiązkowość, pełnia szacunku)
16. grzeczność, uprzejmość (układność, dobre maniery)
17. odpowiedzialność (niezawodność, solidność)
18. samokontrola (umiarkowanie, powściągliwość, samodyscyplina)

Wartość diagnostyczną tego kwestionariusza opisał Brzozowski (Brzozowski, 1986).

Materiał badań stanowiła grupa dziewcząt jękających się. Wiek badanych 17-23 lata. Grupę tę wyodrębniono na podstawie diagnozy lekarskiej w różnych szkołach Warszawy i województwa warszawskiego. Grupą kontrolną była grupa dziewcząt nie jękających się z tego samego regionu. Badania przeprowadzono w 1992 roku.

3. ANALIZA DANYCH STATYSTYCZNYCH, WNIOSKI OGÓLNE, DYSKUSJA

Zamieszczamy tu tablice przedstawiające średnie wyniki i istotności różnic pomiaru potrzeb psychicznych i preferencji wartości grupy dziewcząt jękających się i dziewcząt z grupy kontrolnej,

Autoportret Steina

Potrzeba	grupa 1	grupa 2	t. Wilcoxon	
	mediana	mediana	z	α
A	4.18	3.35	1.85	n.i.
B	3.5	3.75	0.36	n.i.
C	4.73	3.94	1.99	0.05
D	4.28	2.75	1.75	n.i.
E	4.77	4.31	2.47	0.05
F	4.25	4.23	0.6	n.i.
G	4.31	3.92	1.04	n.i.
H	5.05	4.58	1.47	n.i.
I	5.39	5.27	0.25	n.i.
J	3.65	3.69	0.39	n.i.
K	5.25	5.5	0.83	n.i.
L	4.96	5.63	2.17	0.05
M	4.59	5.28	1.6	n.i.
N	4.35	5.1	1.92	n.i.
O	3.5	4.83	3.27	0.01
P	5.38	5.32	0.1	n.i.
R	3.95	4.81	1.62	n.i.
S	2.75	1.59	3.01	0.01
T	1.59	1.78	0.51	n.i.
U	3.9	3.64	0.04	n.i.
V	2.17	3.39	3.09	0.01
W	3.5	3.79	0.8	n.i.
X	2.63	1.75	1.81	n.i.
Y	3.95	4.5	1.67	n.i.
Z	4.06	4.41	0.25	n.i.

Profile różnic międzygrupowych

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25
0	0	+	0	+	0	0	0	0	0	0	-	0	0	-	0	0	+	0	0	-	0	0	0	0
0	0	-	0	-	0	0	0	0	0	0	+	0	0	+	0	0	-	0	0	+	0	0	0	0

grupa 1 - badawcza N = 33

grupa 2 - kontrolna N = 33

Tablica nr 1 przedstawiająca istotności różnic między wynikami badania potrzeb psychicznych w grupie eksperymentalnej i kontrolnej

PRACE PRZEGLĄDOWE

Wartości instrumentalne	grupa 1	grupa 2	t. Wilcoxon	
	mediana	mediana	z	α
1	7.5	6.17	1.8	n.i.
2	10.5	7.83	0.47	n.i.
3	9.75	7.63	1.2	n.i.
4	7.83	8.75	0.94	n.i.
5	8.38	9.17	0.56	n.i.
6	12.13	12.13	0.85	n.i.
7	5.17	10.83	2.92	0.01
8	10.5	8.75	1.89	n.i.
9	4.36	4.25	0.53	n.i.
10	10.88	13.17	1.37	n.i.
11	8.5	8.5	0.72	n.i.
12	10.25	8.3	0.19	n.i.
13	11.5	10.17	0.97	n.i.
14	4.17	4.5	0.01	n.i.
15	14.75	12.83	0.57	n.i.
16	9.17	13.75	1.67	n.i.
17	7.88	10.75	0.75	n.i.
18	9.5	7.83	1.35	n.i.

Profile różnic międzygrupowych

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
0	0	0	0	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabela nr 2 przedstawiająca istotności różnic między wynikami badań wartości instrumentalnych w grupie eksperymentalnej i kontrolnej

MATERIAŁY

Wartości ostateczne	grupa 1	grupa 2	t. Wilcoxon	
	mediana	mediana	z	α
1	10.75	7.5	1.77	n.i.
2	11.93	10.83	2.73	0.01
3	11.75	12.5	1.03	n.i.
4	6.75	11.17	0.8	n.i.
5	10.5	11.75	0.53	n.i.
6	8.88	10.25	0.79	n.i.
7	8.07	8.08	0.37	n.i.
8	4.5	5.5	1.11	n.i.
9	7.5	7.75	0.6	n.i.
10	7.75	5.17	1.9	n.i.
11	6.75	6.1	0.71	n.i.
12	11.42	14.25	0.86	n.i.
13	11.25	11.25	0.12	n.i.
14	13.75	16.5	1.91	n.i.
15	9.92	8.1	1.4	n.i.
16	12.75	10.17	1.13	n.i.
17	4.9	8.17	1.92	n.i.
18	4.5	4.83	0.48	n.i.

Profile różnic międzygrupowych

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
0	+	0	0	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	-	0	0	0	0	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

grupa 1 - badawcza N = 33

grupa 2 - kontrolna N = 33

Tablica nr 3 przedstawiająca istotności różnic między wynikami badań wartości ostatecznych w grupie eksperymentalnej i kontrolnej

W oparciu o dane zamieszczone w tych tablicach można wyciągnąć następujące wnioski.

Dziewczęta jękające się ujawniają wyższe nasilenie potrzeby poznawczej, potrzeby bezpieczeństwa oraz potrzeby izolacji. Dziewczęta z tej grupy ujawniają też niższe nasilenie potrzeby porządku, seksualnej i dominowania. Badania nasze potwierdziły trendy występujące w badaniach osobowości osób jękających się.

Stwierdza się tam gorsze przystosowanie osób jękających, zahamowanie, zachowania kompensacyjne (Bednarczyk, 1986; Kałużyński, 1971; Bielecki, 1990). Izolacja, zmniejszone poczucie bezpieczeństwa, osłabienie napędu, potrzeby seksualnej i dominowania potwierdzają trudności przystosowania występujące w tej grupie osób.

Podobny obraz przynosi analiza preferencji wartości. Dziewczeta jękające się preferują bardziej niż grupa kontrolna życie ekscytujące, aktywne, emocjonujące, a jednocześnie są niepewne siebie, unikające sytuacji wyboru, wyraźnego opowiedzenia się za tym, na czym im zależy. Wyniki nasze dają obraz osobowości dziewcząt przeżywających wewnętrzne konflikty, o zmniejszonym poczuciu bezpieczeństwa, pragnących kompensacyjnego stylu życia.

BIBLIOGRAFIA

- Adamczyk A.: *Próba wyjaśnienia mechanizmów jękania*, Logopedia, nr 2(1961), 12-19.
- Bednarczyk A.: *Obraz siebie i poziom lęku u jękających się przed psychoterapią i po psychoterapii*, praca magisterska, ATK, Warszawa 1986.
- Bielecki J.: *Osobowość młodzieży niepełnosprawnej z zaburzeniami wzroku, słuchu, ruchu i mowy*, Pallotinum, Warszawa 1990.
- Brzozowski P.: *Polska wersja testu Rokeacha i jej teoretyczne podstawy*, Przegl. Psychol. XXIX(1986)2, 527-540.
- Byrne R.: *Pomówmy o zacinaniu*, PZWL, Warszawa 1989.
- Demel G.: *Wady wymowy*, Warszawa 1979.
- Führung M., Lettmayer O., Elstner W., Lang H.: *Die Sprachfehler des Kindes und ihre Beseitigung*, Wiedeń 1978, oprac. Wójtowicz J., Lewandowska H., Jękanie, UW, Pomagisterskie Studium Logopedyczne, Warszawa 1985.
- Góralski Z.: *Metody opisu i wnioskowania statystycznego w psychologii i pedagogice*, PWN, Warszawa 1987.
- Kałużyński J.: *Jękanie i tremą*, PZWS, Warszawa 1971.
- Maslow A.H.: *Teoria hierarchii potrzeb*, w: J. Reykowski (red.): *Problemy osobowości i motywacji w psychologii amerykańskiej*, PWN, Warszawa 1964.
- Matuszewicz Cz.: *Psychologia wartości*, PWN, Wars: 975.
- Minczakiewicz E.: *Postawy rodzicielskie a sytuacja szkolna uczniów z zaburzeniami mowy*, Zagad. Wych., 24(1988)1, 39-47.
- Misztal M.: *Uwagi o badaniu systemów wartości*, Studia Socjologiczne, 17(1977)4, 69-83.
- Misztal M.: *Problematyka wartości w socjologii*, PWN, Warszawa 1980.
- Mitrinowicz-Modrzejewska A.: *Jękanie. Przyczyny i leczenie*, PZWL, Warszawa 1952.

MATERIAŁY

- Mitrinowicz-Modrzejewska A.: *Fizjologia i patologia głosu, słuchu i mowy*, PZWL, Warszawa 1963.
- Siek S.: *Rozwój potrzeb psychicznych, mechanizmów obronnych i obrazu siebie*, KAW, Warszawa 1984.
- Siek S.: *Wybrane metody badania osobowości*, ATK, Warszawa 1983.
- Spionek H.: *Dziecko, które się jąka*, Rodzina i Szkoła, (1960)19, 130.
- Styczek I.: *Logopedia*, PWN, Warszawa 1979.
- Tarkowski Z.: *Jąkanie. Zagadnienia etiologii, diagnozy terapii i prognozy*, Warszawa 1987.
- Zaleski T.: *Ocena subiektywna własnego jąkania u dzieci jękających się*, *Logopedia*, nr 7(1967), 67-74.

LA STRUCTURE DES BESOINS PSYCHIQUES ET LA HIÉRERCHIE DES VALEURS CHEZ LES FILLES BÉGAYANTES

Résumé

Le but principal de cet article est d'apprécier l'intensité des besoins psychiques et la hiérarchie des chez les filles bégayantes.

Pour l'étude des besoins psychiques on a employé l'Autoportrait de Stein et pour examiner la hiérarchie des valeurs on s'est servi du questionnaire de Rokeach.

La groupe de 33 filles bégayantes à l'âge de 17 ans à 23 ans a été la base des recherches.

Les résultats des recherches montrent que chez les filles bégayantes on observe l'intensité de la besoin cognitive, de la sécurité et d'isolation beaucoup plus grandes que chez les filles non bégayantes et par contre la nécessité de l'ordre, la besoin sexuelle et de la domination sont moins intenses.

Quant aux valeurs les filles bégayantes préfèrent la vie active, pleine d'émotion et elles la choisissent plus souvent que la groupe de contrôle.